

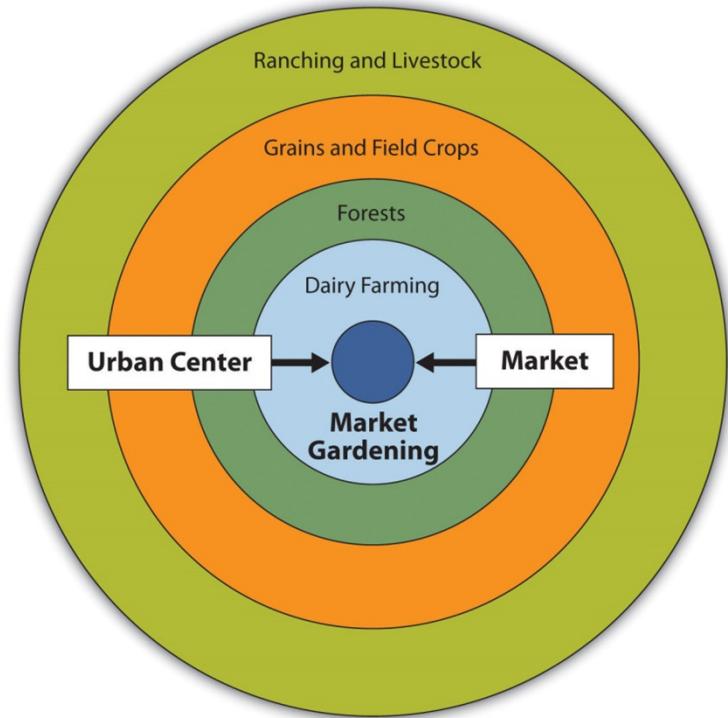
Ruimtelijk beleid en impact op landbouwgebied

Hans Leinfelder

VRP – Werelddag van de stedenbouw
Beveren, 18 november 2021

Planning en landbouw

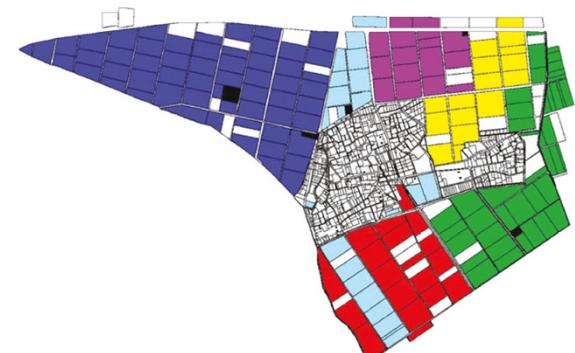
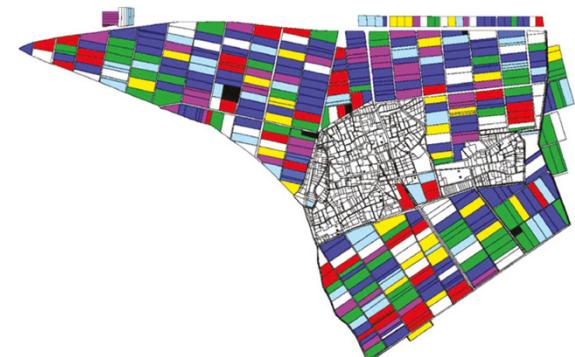
© thegreenhorns.wordpress.com

Open ruimte als publieke ruimte

- Chronologie inhoudelijke verhaallijn en institutionalisering plannings-discours over open ruimte en landbouw
- Vier bepalende momenten
  - Opmaak van [gewestplannen](#) (1960-heden)
  - Totstandkoming [Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen](#) (1980-heden)
  - Uitvoering RSV via [afbakening van gebieden van natuurlijke en agrarische structuur](#) (2000-heden)
  - Totstandkoming [Beleidsplan Ruimte Vlaanderen](#) (2009-heden)
- Beschrijving gelijktijdige evolutie (Europees) landbouwbeleid

Gewestplannen en landbouw

- Landbouwbeleid gericht op modernisering
  - Europees gemeenschappelijk landbouwbeleid: voedselzekerheid + economische ontwikkeling
  - Ruilverkaveling

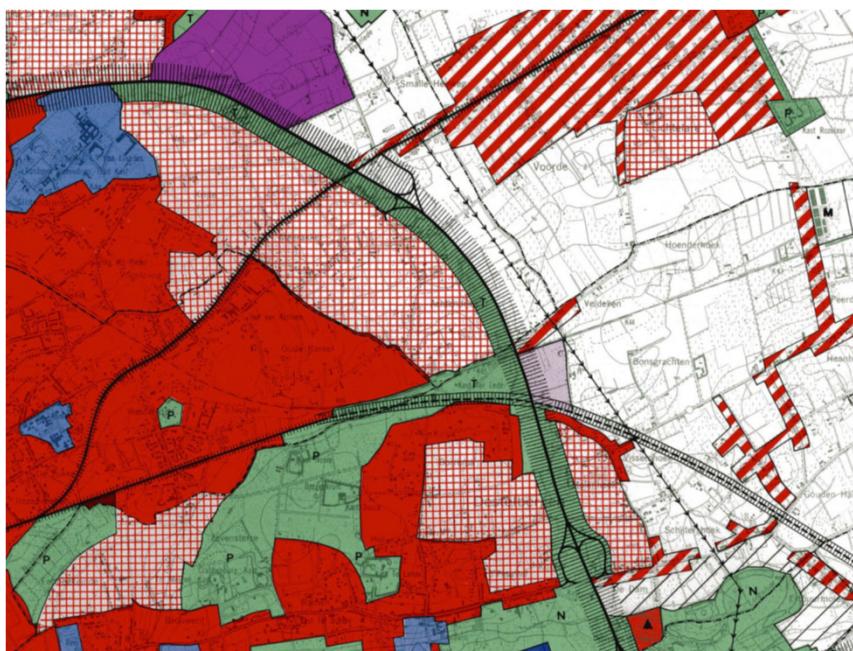

© wikiwand

- Onderscheid tussen stedelijke en plattelandssamenleving met **open ruimte als restruimte voor stedelijke ontwikkeling**
- Uitgesproken voorkeur voor **(mono)functionele zonering van open ruimte**
  - Gedifferentieerde visie in richtplan en toelichting bij voorontwerp van gewestplan
  - Weinigzeggend voorschrift ‘landelijk gebied’ -> functionele zonering
- Vrijwaren van ruimte voor **economisch te versterken landbouwsector**
  - Beperkte ontwikkeling andere (economische) activiteiten

Ontwerp-gewestplan

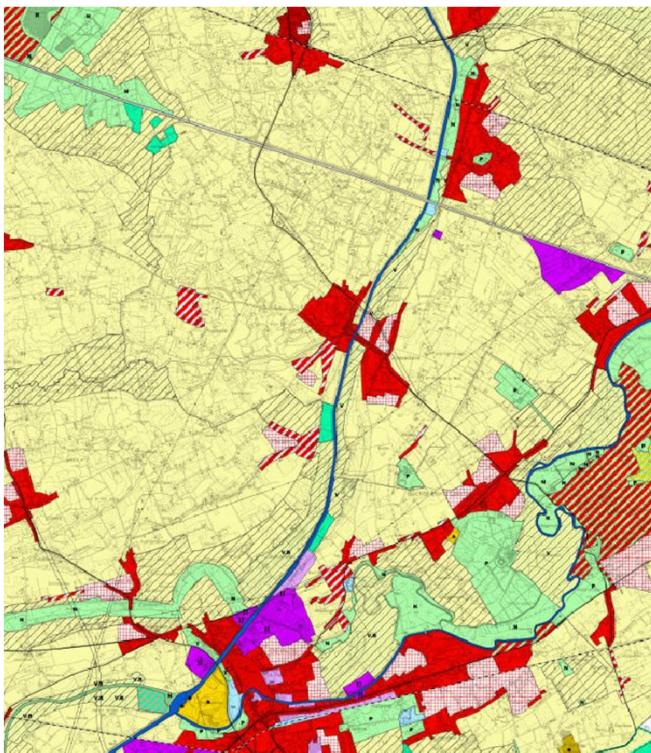
“Landelijk gebied”

Zo de agrarische gebieden, de bosgebieden of de groene ruimten niet op het plan zijn afgelijnd, worden in landelijke gebieden **enkel die handelingen en werken** toegestaan welke noodzakelijk zijn voor het behoud van de huidige bestemming

Aan de hand van de **beplanting** van het gebied en van de **eigen ordening** of aanleg ervan, moet worden nagegaan of het gebied feitelijk als agrarisch gebied, bosgebied of groengebied moet worden beschouwd

Finaal gewestplan

Agrarisch gebied

Bestemd voor de **landbouw in de ruime zin**. In principe bevatten de agrarische gebieden enkel de voor het bedrijf noodzakelijke gebouwen, de woning van de exploitanten, verblijfsgelocheid voor zover deze een integrerend deel van een leefbaar bedrijf uitmaakt en para-agrarische bedrijven

Het begrip landbouw moet **niet restrictief, maar ruim** worden opgevat: niet enkel het bewerken van het land, maar ook tuinbouw, veeteelt en visteelt en ‘zelfs’ glastuinbouw op hydrocultuur

- Differentiatie agrarisch gebied is niet vanuit landbouwkundige invalshoek
  - Voorwaarden met betrekking tot landschappelijke inkleding, gebruikte materialen, bouwhoogte, bouwvolume en plaats van inplanting
  - Voorwaarden mogen handelingen of werken die overeenstemmen met agrarische bestemming niet rechtstreeks of onrechtstreeks verbieden

Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en landbouw

- Landbouwbeleid gericht op verweving
  - ‘Gecombineerd’ Europees landbouw- en plattelandsbeleid
  - Landinrichting

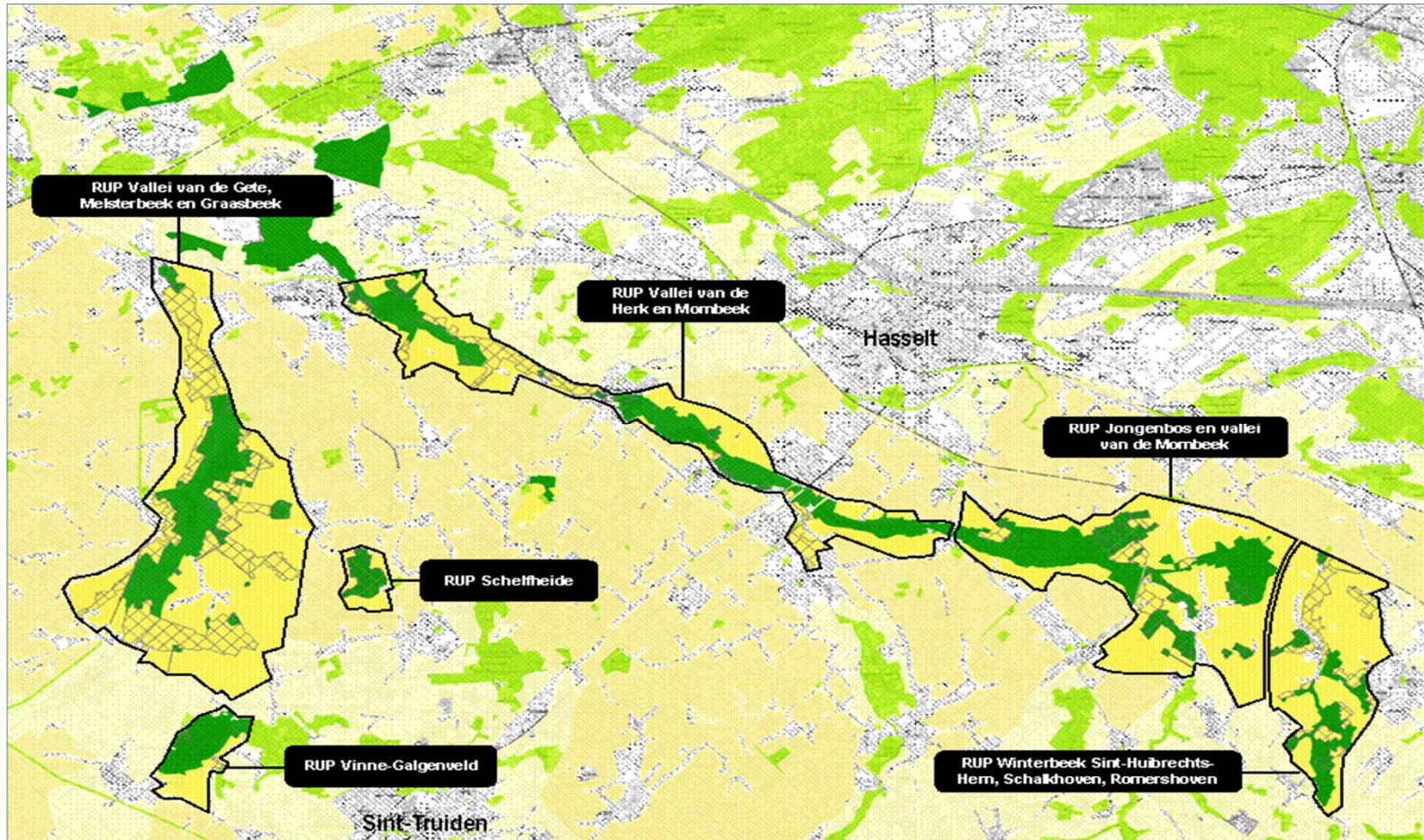
© Vlaamse Landmaatschappij

- Blijvende behoefte aan feitelijk en beleidsmatig onderscheid stedelijk gebied-buitengebied
  - ‘Vlaanderen, open en stedelijk’ + ‘Gedeconcentreerde bundeling’
  - Stedelijke gebieden -> buitengebied
- Kwalitatieve benadering van open ruimte/buitengebied verwordt tot louter kwantitatieve benadering

Bestemming	Huidige gewestplannen (ha)	Gewestplannen in 2007 (ha)	Natuurverwevingsgebied
Wonen	227.500	227.500	
Industrie	55.000	62.000	
Recreatie	17.500	18.500	10.000
Overige bestemmingen	57.000	57.000	
Landbouw	806.000	750.000	70.000
Bosbouw	43.000	53.000	40.000
Reservaat en Natuur	112.000	150.000	
Overig groen	34.000	34.000	30.000
Totaal	1.352.000	1.352.000	150.000

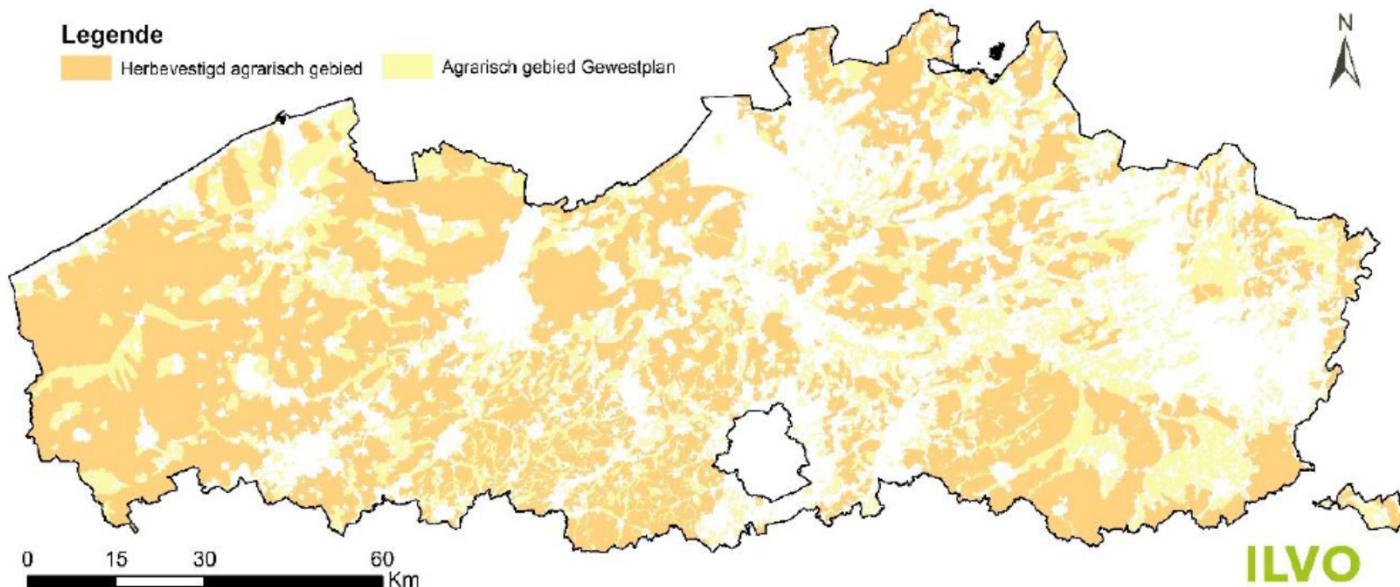
- Opvallend defensieve benadering van nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in open ruimte
  - Vrijwaren voor landbouw, natuur en bos
  - Differentiatie agrarisch gebied i.f.v. niet-landbouwgebruik

AGNAS en landbouw

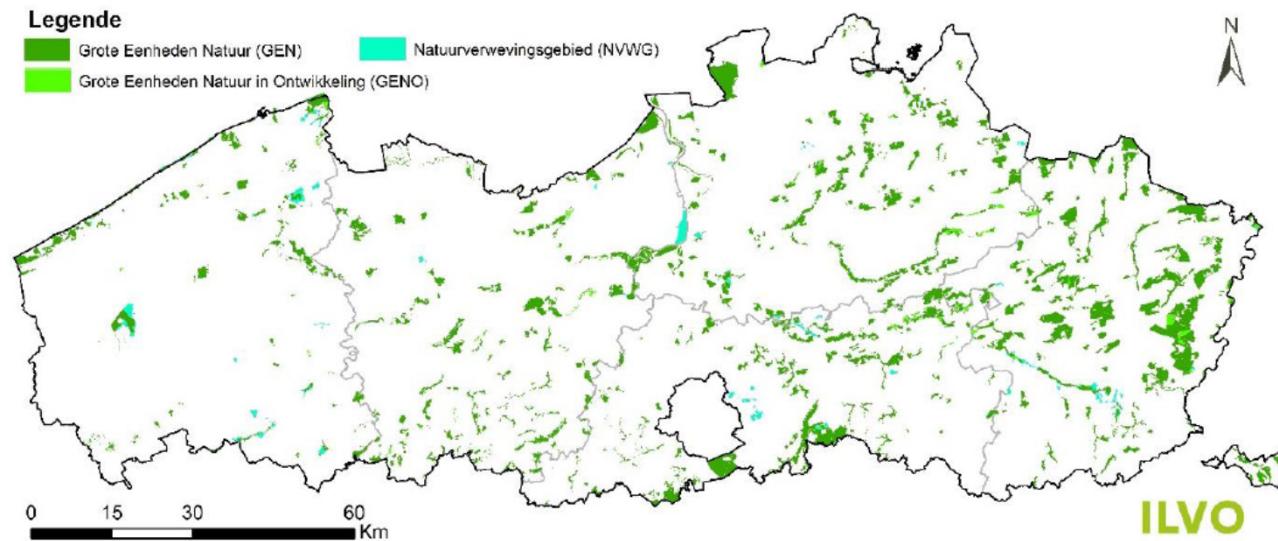

- Blijvend overheersende economische benadering van landbouw
- Differentiatie i.f.v. niet-landbouwkundige ontwikkelingen
  - Bouwvrij agrarisch gebied
  - Natuurverwevingsgebied (70.000 ha)
- Afbakening volledig landbouwareaal (op gewestelijk niveau) als ultiem doel
  - 806.000 ha in 1994 -> (784.000 ha vandaag) -> 750.000 ha (RSV – 2050?)
  - Nog 60 % van de taakstelling (afbouw) te gaan

- ‘Inhoudsloze’ herbevestiging van 538.000 ha agrarisch gebied in 2009
  - Agrarische bestemming blijft op lange termijn principieel behouden
  - 1.600 ha (0,3 %) gewijzigd door provinciale en gemeentelijke beleidsmarge

- Gebiedsgerichte visie vanuit natuurbeleid
  - Groene Hoofdstructuur -> Vlaams Ecologisch Netwerk

- Gebiedsgerichte visie vanuit bosbeleid
  - (Ambtelijke) bosuitbreidingskaart

- Gebiedsgerichte visie **landschapsbeleid**
  - Landschapsatlas – Landschapskenmerkenkaart -> Erfgoedlandschappen

- **Gebiedsgerichte visie landbouwbeleid**
  - Defensieve houding (LIS, LER, ...) tegen afbouw?
  - Angst om prioriteiten te stellen?
  - Gedoemd om te verliezen?

Strategische visie Beleidsplan Ruimte Vlaanderen en landbouw

- Status quo/herbevestiging t.o.v. RSV

BESTEMMINGEN NIET GEDOMINEERD DOOR RUIMTEBESLAG	986.000	981.000
LANDBOUW	786.200	750.000
NATUUR	127.100	150.000
BOS	45.400	53.000
ANDERE OPEN RUIMTE BESTEMMINGEN	27.300	28.000

- Inclusie van korteketen- en stadsnabije landbouw
- Functiewijzigingen zijn mogelijke optie

Vergunningenbeleid en landbouw

© wikipedia

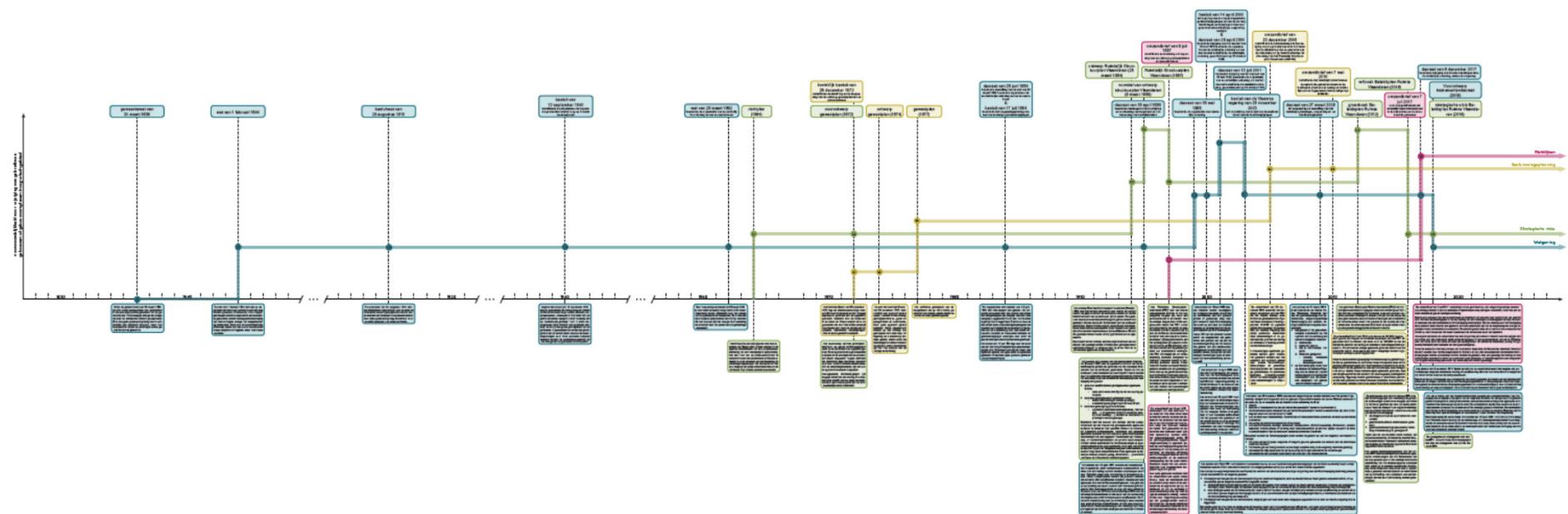
Vergunningenbeleid in agrarisch gebied ten tijde van gewestplannen

- Door inkleuring van landelijk gebied als agrarisch gebied, worden woningen, bedrijven en andere plots zonevreemd
  - KB 1972 voorziet uitbreiding gebouwen met max. 20 %
  - KB 1972 verlengt exploitatie bedrijven met max. 10 jaar
  - KB 1972 voorziet in **opvulregel**
  - **Minidecreet** 1984 voorziet in uitbreiding, verbouwing en herbouw bedrijven

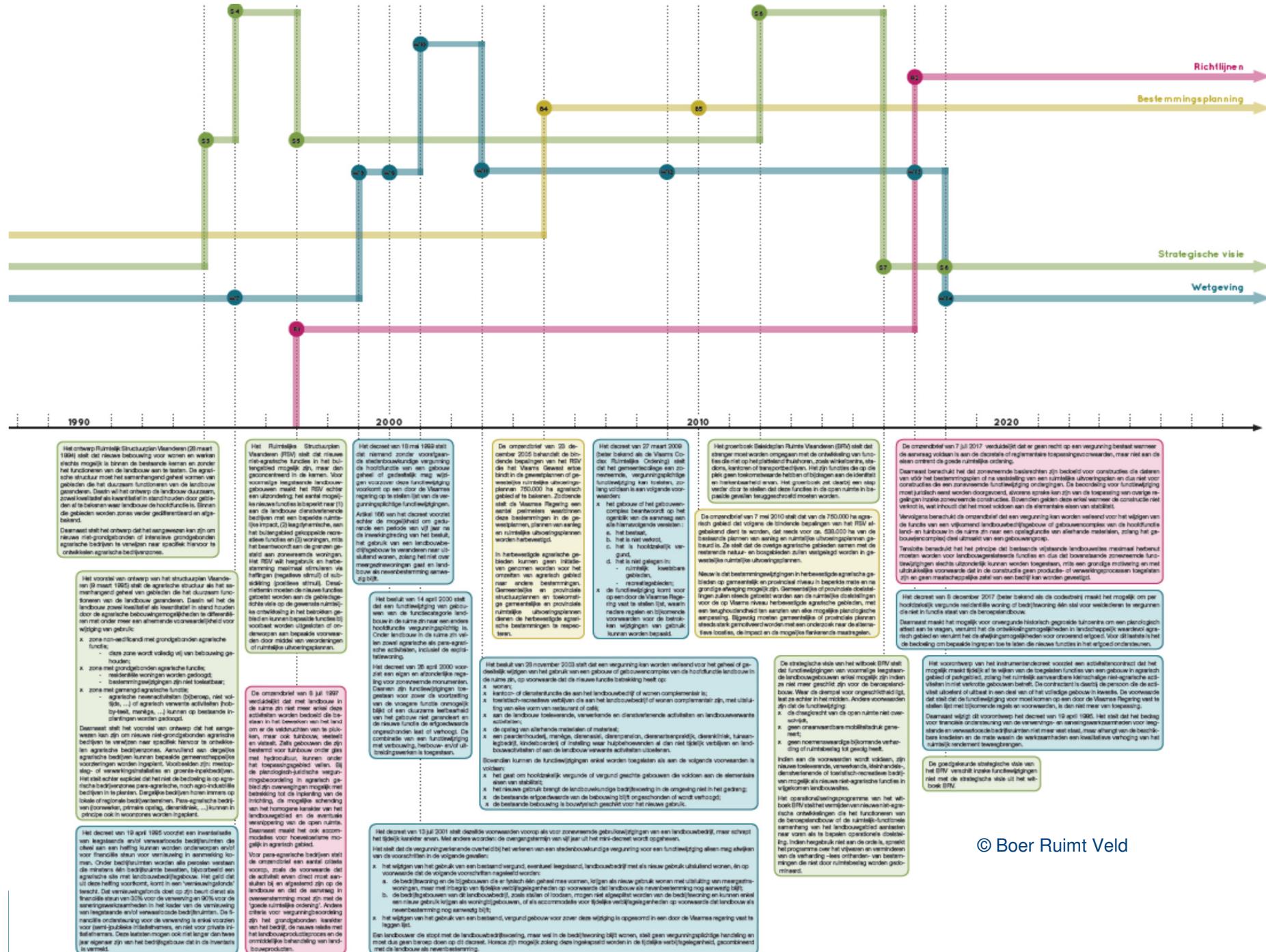
© sampol

Vergunningenbeleid in agrarisch gebied ten tijde van RSV/BRV

- Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening en uitvoeringsbesluiten
  - Zonevreemde **basisrechten**
  - Toegelaten zonevreemde **functiewijzigingen**
  - Afwerkingsregel

© Boer Ruimt Veld

© Boer Ruimte Veld

- Functiewijzigingen en basisrechten gaan gepaard met nauwelijks vergunnings- of meldingsplichtige *vertuining* en verpaarding
  - Hoeves worden verkocht met gemiddeld 4-5 ha grond
  - 90 % van nieuwe tuinoppervlakte ligt in agrarisch gebied

© Boer Ruimt Veld

- > 50 % van door Departement Landbouw & Visserij **ongunstig geadviseerde** vergunningsaanvragen voor functiewijzigingen worden **toch vergund**
- slechts 15 % van niet-agrarisch gebruik van hoeves is vergunbaar, rest wordt **niet gehandhaafd**

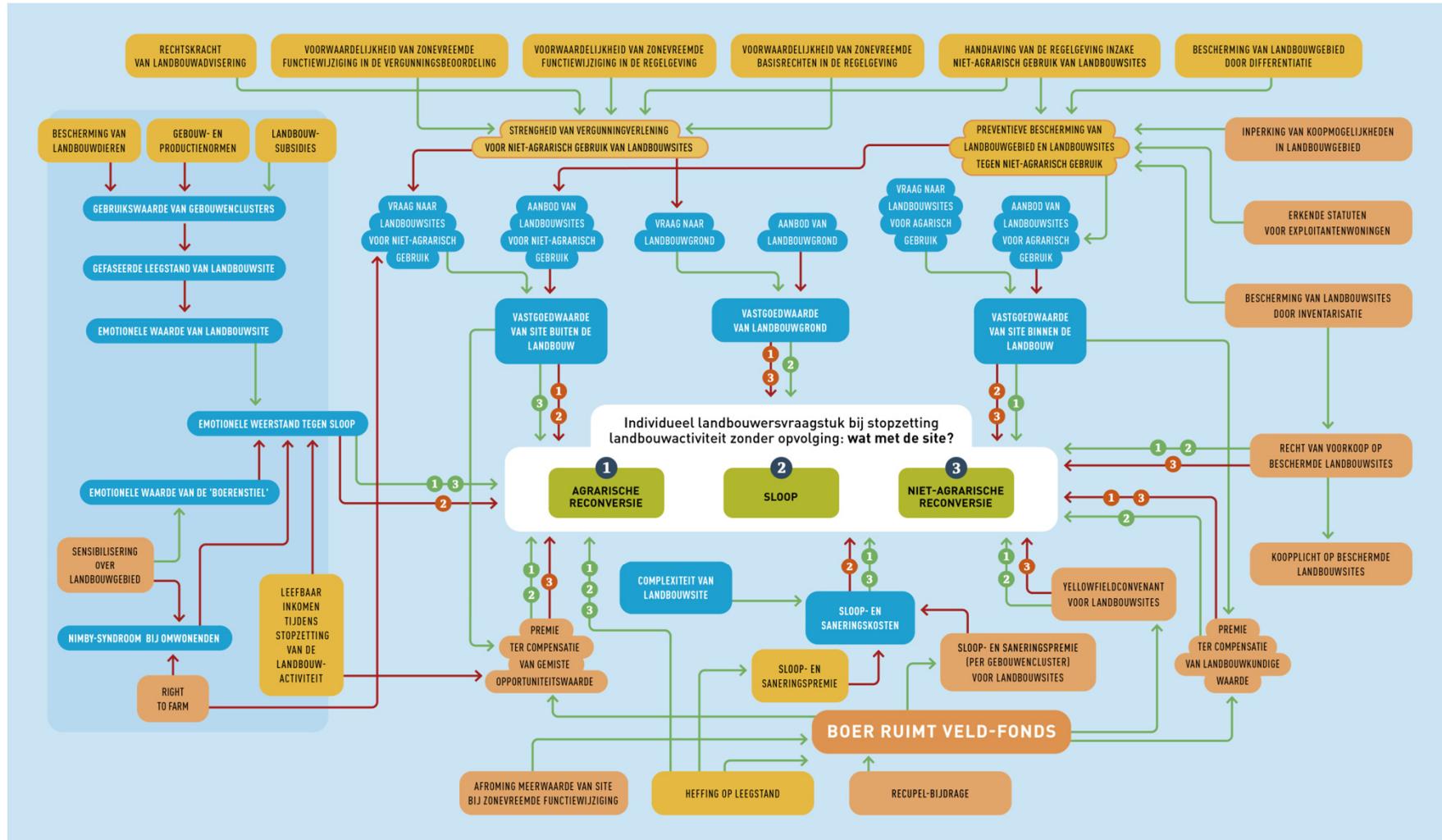
- Resultaat

- Bijkomend ruimtebeslag in zachte bestemmingen > bijkomend ruimtebeslag in harde bestemmingen

Oppervlakte (ha)	Ruimtebeslag 2016-2019		Totaal
	Ruimtebeslag	Niet-ruimtebeslag	
Ruimteboekhouding Bestemmingen 2017-2020	Harde bestemmingen	2.680	-2.040
	Zachte bestemmingen	2.860	-3.280
	No data	-70	-150
Totaal		5.470	-5.470
			0

Bron: departement Omgeving en VITO

© Peter Lacoere

© Boer Ruimt Veld

- Functiewijzigingen en basisrechten gaan gepaard met toenemende maatschappelijke weerstand tegen landbouwbedrijfsvoering